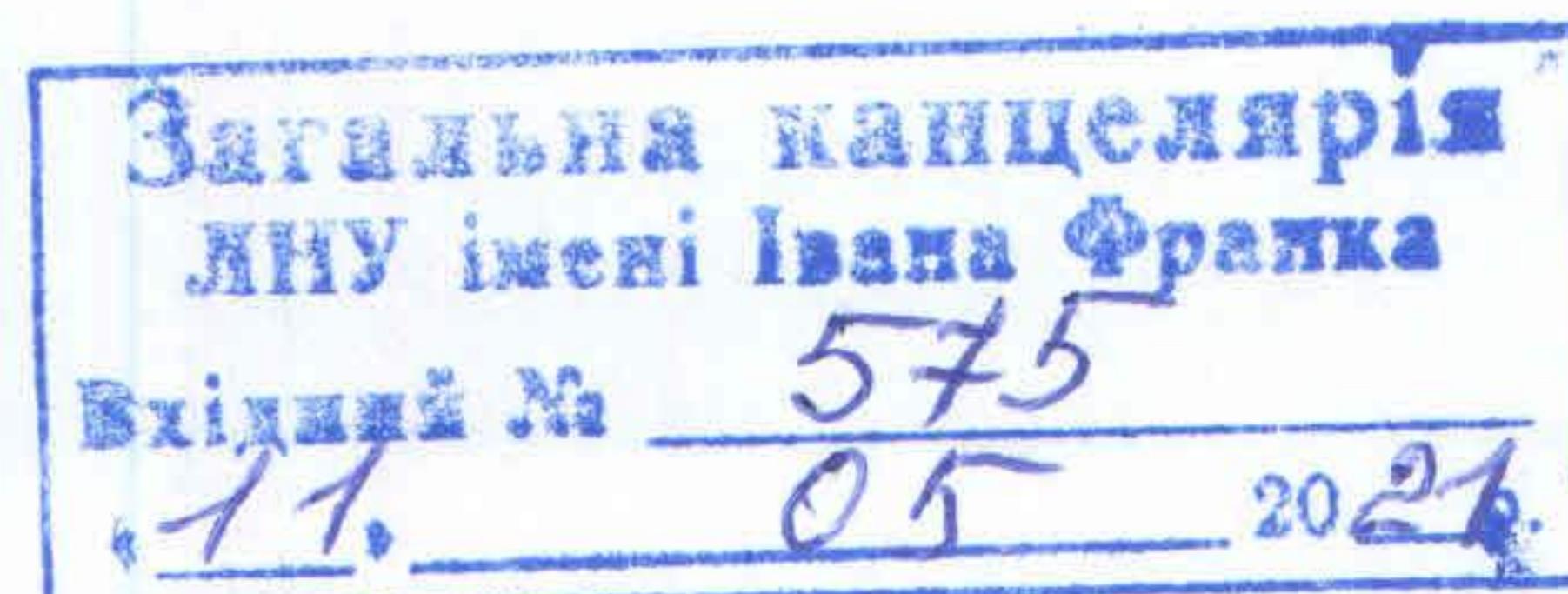

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Сімкової І.О. на дисертацію ПИСАРЕВСЬКОЇ Олени Володимирівни «**Формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників в університетах Франції**», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «015 – Професійна освіта» в галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Сучасний стан розвитку міжнародного права характеризується інтенсивною взаємодією представників різних культур у правовій сфері. Однією з умов ефективності такої взаємодії є адекватна інтерпретація іншомовних засобів, використаних для верbalного оформлення результатів когнітивної діяльності індивідів – представників різних міжнародних спільнот. Реформування вищої юридичної освіти в Україні та створення й обговорення «Концепції розвитку юридичної освіти» висувають нові вимоги до підготовки майбутніх-юристів міжнародників на сучасному етапі розвитку суспільства. Це пояснюється тим, що вимоги, які висуваються міжнародною спільнотою до сучасних фахівців у сфері міжнародного права, містять у собі, крім теоретичних знань і практичних навичок й умінь, наявність здатності та особистих якостей, спрямованих на адекватний вибір і застосування на практиці ефективних стратегій комунікації. Тому формування на належному рівні комунікативної та стратегічної компетентності, як її складової, розглядається в якості одного із завдань професійної підготовки фахівця як суб'єкта міжкультурного професійного співробітництва.

З іншого боку, освітня концепція навчання міжнародного права у Франції здебільшого заснована на критичному аналізі та осмисленні того, що на сьогодні являє собою юридична система, і в якому напрямку вона повинна розвиватися. У свою чергу французька юриспруденція завдяки історичному впливу Франції на інші країни набула поширення серед європейських країн,

тому вивчення досвіду Франції у цій сфері, допоможуть не лише ознайомитися з витоками європейської правової системи, але й зрозуміти напрямками діяльності правових систем інших країн.

Дослідження Олени Володимирівни Писаревської набуває вагомої актуальності з огляду на відсутність ґрунтовних наукових розвідок присвячених проблемі формування стратегічної компетентності майбутніх юристів міжнародників університетах Франції, що певним чином гальмує процес європейської інтеграції української юридичної освіти.

Дисертаційна робота містить міцне методологічне підґрунтя: саме у плідній інтеграції діяльнісного, комунікативного, компетентнісного та міждисциплінарного підходів та принципів (комунікативної спрямованості, активності, інтерактивності, практичної та ситуативної спрямованості) вбачаємо ефективність вирішення задекларованої проблеми.

Робота чітко структурована і грамотно оформлена, що свідчить про володіння авторкою логікою наукового дослідження. Структура роботи відповідає меті дослідження й вирішуваним у ньому завданням.

Належне вивчення дисертації дає підстави стверджувати, що робота є закономірною і своєчасною реакцією на сучасні вимоги до формування стратегічної компетентності у майбутніх юристів-міжнародників і має вагоме значення для їхньої професійної підготовки. Це підтверджується низкою чинників:

1. У роботі комплексно і системно вивчено проблему формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників в університетах Франції.
2. Теоретично обґрунтовано, сутність і структуру стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників та проаналізовано теоретико-методологічні основи формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників в університетах Франції;

3. Дослідницею визначено етапи, організаційно-процесуальні та змістові особливості формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників в університетах Франції;

4. Нарешті, результатами наукової розвідки є сконструйована модель формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників в університетах Франції та визначення шляхів реалізації прогресивних ідей французького досвіду в умовах українських ЗВО.

В першому розділі дисертації дослідницею розглянуто комплекс питань, які, на думку Олени Володимирівни, й складають теоретичні засади роботи. Тут авторка дослідження пропонує вичерпну характеристику методологічних орієнтирів (цінним, на нашу думку, є доведення необхідності врахування діяльнісного та міждисциплінарного підходів), аналізує структуру професійної компетентності майбутніх юристів-міжнародників, визначає роль і місце стратегічної компетентності у структурі професійної компетентності юристів-міжнародників.

Нам особливо імпонує вивчення авторкою не лише педагогічних, психологічних, методичних публікацій з проблеми дослідження та нормативних джерел, що регламентують освітній процес у ЗВО Франції, але й вимог французьких та світових роботодавців до компетентностей фахівців з міжнародного права (с. 28-30 дисертації). У дослідженні ключових компетентностей Олена Володимирівна не лише аналізує рекомендації Ради Європи за 2018 рік, але й співставляє переліки вимог Європейської комісії у 2006 та 2018, що дає змогу зробити висновок про зміни у міжнародній спільноті по відношенню до національної освіти та освіти впродовж життя, а також по відношенню до професійної діяльності юристів сьогодення, яка здійснюється на перехресті різних сфер людського життя.

У підрозділі 1.3. ґрунтовно проаналізовано сутність стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників, що уможливило визначення й уточнення компонентного складу цієї компетентності.

Безперечного схвалення заслуговує (у контексті роботи) характеристика організаційно-процесуальних особливостей формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників в університетах Франції, особливо цікавими є аналіз авторкою ефективних методів, вправ та завдань, спрямованих на формування у студентів стратегічної компетентності на юридичних факультетах університетів Франції, таких як створення картки постанови або написання коментаря постанови (с. 104-108).

Особливого схвалення заслуговує зібраний і проаналізований фактичний матеріал (с. 120-122 – клінічне навчання, 125-132 – міжнародні конкурси із судових дебатів, 133-134 – інституція тьюторства).

Значним позитивом роботи є вичерпна характеристика бакалаврських і магістерських програм професійної підготовки майбутніх юристів-міжнародників в університетах Франції, яка в подальшому була використана авторкою для об'єднання перелічених навчальних дисциплін та видів навчальної діяльності студентів у блоки, з метою наочного представлення поетапного й системного формування у майбутніх юристів-міжнародників стратегічної компетентності (с. 165).

Є всі підстави для схвальної оцінки здійсненого авторкою визначення особливостей контролю за процесом формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників у складі професійної компетентності в університетах Франції з метою виділення та аналізу критеріїв і показників оцінювання сформованості стратегічної компетентності.

Вагомим позитивом роботи є авторська модель формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників в університетах Франції та запропоновані обґрунтовані Оленою Володимирівною педагогічні умови реалізації моделі, як от міждисциплінарність змісту та поетапність навчання, широке застосування інноваційних практичних занять, використання ефективних активних та інтерактивних методів навчання, активне залучення студентів до участі у міжнародних конкурсах. Особливо нам імпонує

обґрунтування авторкою ефективності формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників в університетах Франції на методологічному, організаційно-процесуальному, змістовому та контрольно-результативному рівнях, що свідчить про фундаментальне розуміння дослідницею діапазону вирішуваних завдань у системі професійної освіти майбутніх юристів (підрозділ 3.1).

Не можемо оминути позитивною увагою розроблений Писаревською О. В. навчально-методичний посібник «Стратегії усної та письмової комунікації у міжнародному праві», що запропоновано як складову навчально-методичного забезпечення загальноуніверситетської вибіркової дисципліни «Стратегії усної та письмової комунікації в міжнародному праві» (додатки Г, Г, Д і Е), а також вдалі, на нашу думку, намагання авторки визначити шляхи адаптації ідей французького досвіду формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників до умов українських ЗВО.

Загалом, вивчення й аналіз змісту дисертації Писаревської О. В. дає підстави зробити висновок про високий ступінь обґрутованості наукових положень і сформульованих висновків відповідно до поставлених у роботі завдань.

Робота відзначається науковою новизною, теоретичним і практичним значенням. Основні результати дослідження відображені в 17 публікаціях авторки, з яких: 7 відображають основні наукові результати дослідження із них 2 – публікації в закордонних наукових періодичних виданнях; 5 – в українських наукових фахових виданнях; 6 – апробаційного характеру і 4 – додатково висвітлюють результати дисертаційного дослідження.

Попри загальне позитивне враження дисертація містить певні положення, які є дискусійними і потребують уточнення, пояснення чи корекції:

1. На с. 59 авторка зазначає, що окрім суто професійних навичок й умінь, формування ключових компетентностей, передбачено розвиток у студентів таких умінь комунікативної поведінки, як: уміння працювати у команді, керувати проектами, виступати у ролі фасілітатора чи медіатора тощо, враховуючи той факт, що деякі з них відноситься до навичок і вмінь фахівців 21 століття і що перелік таких компетентностей дещо відрізняється у різних країнах, то бажано б було навести приклади навичок і вмінь фахівців 21 століття, які розвиваються у майбутніх юристів під час формування стратегічної компетентності у французьких та вітчизняних ЗВО.

2. На с. 104-108 подано аналіз ефективних методів, вправ та завдань, спрямованих на формування у студентів стратегічної компетентності, робота б тільки виграла, якби авторка навела детальні приклади завдань і провела порівняльний аналіз із завданнями, що пропонуються юристам-міжнародникам у вітчизняних ЗВО.

3. На стор. 141 подано таблицю з навчальними дисциплінами, що формують стратегічну компетентність майбутніх юристів-міжнародників впродовж першого року навчання на бакалавраті, у межах цієї таблиці, хотілося б також побачити які саме складові стратегічної компетентності формуються під час вивчення зазначених дисциплін.

4. Схвально оцінюючи наведені дослідницею у підрозділі 2.2. співвідношення лекційних та практичних занять на першому, другому та третьому роках навчання майбутніх юристів на бакалавраті у ЗВО Франції, додаткового дослідження потребує співвідношення лекційних та практичних занять навчання майбутніх юристів на бакалавраті у вітчизняних ЗВО, враховуючи, що метою Олени Володимирівни у підрозділі 3.2. є адаптація французького досвіду формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників до умов українських ЗВО.

5. У Додатку З на стор. 410 подано результати оцінювання рівня сформованості стратегічної компетентності у студентів 4-го року навчання

спеціальностей «081 Право» та «293 Міжнародне право» освітнього рівня «бакалавр». На наш погляд, варто було б подати більш детальний аналіз опитування на сторінках дисертації.

Однак згадані вище зауваження не стосуються основного змісту дисертації та не мають вирішального впливу на достовірність й обґрунтованість висновків, зроблених дисертанткою. Загалом висока наукова якість дисертаційного дослідження, її позитивна оцінка є незмінною.

Таким чином, наукове значення дисертації Писаревської О. В. визначається предметом дослідження і полягає в тому, що вперше науково узагальнено практичний досвід формування стратегічної компетентності у майбутніх юристів-міжнародників в університетах Франції, сконструйовано модель формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників в університетах Франції та запропоновано шляхи реалізації ідей кращого французького досвіду щодо формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників у контексті українських закладів вищої освіти. Результати дослідження мають практичну цінність для сучасного розвитку професійної освіти майбутніх юристів.

ВИСНОВОК: Дисертація Писаревської О. В. «Формування стратегічної компетентності майбутніх юристів-міжнародників в університетах Франції» є завершеним, самостійно виконаним дослідженням, яке має концептуальну основу, наукову новизну, теоретичне і практичне значення, вносить вагомий вклад у вивчення актуальної проблеми теорії і методики професійної освіти.

Відповідно стверджуємо, що Писаревська О.В. виконала актуальне дослідження, яке відповідає наказу Міністерства освіти і науки № 40 від 12.12.2017 р. (зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03.02.2017 р. за № 155/30023) та вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167 пп. 9-18, а також вимогам,

які ставляться до робіт, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «015 – Професійна освіта» в галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач англійської мови
гуманітарного спрямування № 3
Національного технічного
університету України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»

Вчений секретар
КПІ ім. Ігоря Сікорського

Ірина СІМКОВА
ЗАСВІДЧУЮ
Відділ кадрів та міліводства
підпис
Делівич
в-ще

Валерія ХОЛЯВКО